

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

En Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brossa.

Un poc de per tot

Alemania.

Ha durat setmanes que s'atenció pública estava molt preocupada amb sa qüestió des «Kronprinz», això és, s'Hereu de la Corona, es fill major del «Kaiser» Guillem II, que s'era posat de punta amb son pare sobre sa qüestió d'un cunyat seu referent an es Ducat de Braunschweig i s'antic reinat de Hannover. Se veia que el Kaiser era d'un sentit, i el Kronprinz era d'un altre. Ja no es sa primera vegada que pare i fill no s'avenen de parer en ses coses polítiques. Quant e-hi hagué lo d'Agadir amb sos francesos, que llavó hu varen compondre, ell, el Kronprinz, ja se va manifestar contrari a tal compostura. Com e-hu va haver de fer llavó, ara també ha hagut de rendir bandera; i ha declarat solemnement que reprovava que haguessen fet públic es periòdics un escrit seu de caràcter privat, aón havia manifestat es seu sentit sobre aquelles qüestions tan greus, puís si tenia tal sentit, no'l tenia per fer-ho públic mai per mai, ja que ell en cap de les maneres mai ha d'estar de punta amb aquell qui es son pare i son Emperador.

Es periòdic alemany d'on treim això diu que hi va haver moments que semblava que no era així, i que la gent espera que pus mai se puga sospitar una tal desconcordia entre el Kronprinz i el Kaiser per res del mon. Això desitja tot el poble alemany, fora es socialistes, naturalment, que voldrien que tot fés flamada i que el dimoni se'n dugués ses titeres i s'establís demunt la terra es reinat de l'infern, que tota la terra fos un infern. Així volen es bé de ses nacions es socialistes.

Ja se sab que l'Emperador d'Alemania està molt p'es frares (catòlics) i p'es monjos, i que de vegades fins se presenta a qualque monestir o abadia a fer-hi visita, i allà parla amb aquells religiosos lo més afable del mon, com es primer catòlic. Aquest any passat o s'altre tots es periòdics publicaren sa notícia de que l'Emperador havia visitada una Abadia de ses tan famoses dins sa historia come-hi ha a Alemanya i que hi havia regalat una figura del Sant Crist preciosíssima. Idó bé, s'altre diaça l'Emperador se presentà a sa gran Abadia benedictina de Santa Maria Laach amb el Príncep i la Princesa de Schönberg-Lippe, a fer-hi visita. Los va rebre l'Abat novell, Dom Ildefons Herwegen amb tota la Comunitat. Los mostraren l'església i els claustrs, i en romangueren encantats tant l'Emperador com aquells Prínceps. L'emperador feu mil preguntes a l'Abat i an es monjos, i tot anà de primera. Llavó passaren tots an es refectori i hi hagué un refrese, modest sí, pero molt an es seu lloc; ets àngels e-hi cantaven. L'Emperador i es seus acompanyants se'n anaren contentíssims de l'Abat, des monjos i de tota l'Abadia.

Que hu apntin an aixó a sa seua llibreta es nostras anticlericals xeubes i caps-de-gri!

Bèlgica.

An aqueixa ardida nació ara bull a les totes sa qüestió escolar, porque es

Govern i sa Majoria segueixen sostenint es seu cèlebre projecte d'ensenyança, que és de considerar iguals totes ses escoles que se vulguen obrir o se tenguen ubertes; i, en lloc de pagar Escoles de s'Estat, s'Estat donarà a cada escola que hi ha ja, una subvenció proporcionada an ets al·lots que tenga. Així poren enviar es seus al·lots an es Mestre, a s'Escola que vulguen; i cada Mestre, si té molts d'al·lots tindrà molta de paga; i, si en té pocs, en tindrà poca. ¿Se concep més gran llibertat d'ensenyança que aquesta? Idó es lliberals i socialistes están furiosos contra tal projecte porque diuen que amb això tota s'al·lotea la tindràn ses escoles des frares ide ses monges. De manera que ells confessen que s'immensa majoria des pares i mares están per s'Escola Catòlica i no per s'Escola Laica racionalista i atea. Per lo meteix, sa voluntat nacional es de que s'ensenyança siga catòlica, religiosa. Pero ¿i no proclamen lliberals i socialistes que sa voluntat nacional es sa suprema llei? Sí que hu proclamen, pero això ells sempre hu entenen que ha d'esser quant sa voluntat nacional vol lo que volen ells; si vol lo contrari, ¡un llamp forcat a sa voluntat nacional! Així son ara i son estats i serán sempre lliberals i socialistes!

Idó ara se discuteix aqueixa «lleï escolar» dins ses corts de Bèlgica, i s'altre dia e-hi va tirar un discurs es véi caporal des catòlics belgues En Woeste, i li sortí un des discursos més notables que hagués tirats mai en tota sa seua llarga carrera política, com fa notar es periòdic alemany d'on prenim sa claricia. En Woeste va dir que an es seu parer se tractava de sa qüestió fonamental, això es, de sebre si es just o no es just s'establir una igualtat entre s'escola pública i s'escola privada. Va dir que veia amb gran satisfacció que tota la Dreta de ses corts accepta es projecte que s'està ara discutint, encara que se sien fetes valer ses antigues idees contra s'Ensenyança Obligatoria. Dels 935.000 al·lots que van a escola, 420.000 van a escoles lliures (no de l'Estat), per més que els pares hagen de suportar sa càrrega de sostenir-les, mentres que no les costaria res enviar ets al·lots a s'Escola pública. En Woeste demanà an es qui fan l'oposició an es projecte des Govern, si s'atansarien a negar subvencions per una població escolar que umpl coranta cinc províncies de tota sa nació. Es qui anomena catòlics ses escoles particulars, ha d'anomenar no-catòlics ses escoles públiques, porque d'això de ses escoles neutres ja no se'n ha de parlar, ja no'n queda cap que hu siga. D'això vé es fracàs de s'escola pública porque sa neutralitat ha resultat una cosa impossible, no sols a França, sino també a Bèlgica. Moltes d'escoles públiques haviem de sostenir, costant una cantitat grossa, total per anar-hi just cinc o dos al·lots. Dasset mil escoles públiques existeixen sensa al·lots abastament. Al contrari, ses escoles particulars están estibades d'al·lotea; i això succeirà més encara sensa anar a cercar negú, si s'estableix s'igualtat entre totes ses escoles. Amb pa-

raules commovedores conjurá aqueix véi polític la Dreta a seguir ben unida i compacta en sa política escolar. Es seus derrers dies, va dir, les tindrà per molt sortats si se'n pot anar a l'altre mon amb sa seguredat de que se farà justícia a ses escoles catòliques.—Es discurs d'En Woeste l'han estampat i el reparteixen en fuia volant.

Portugal.

Ses notícies que es Govern portugués deixa telegrafiar a s'extranger sobre es trastorns polítics que sempre hi ha, son tan falses, que han donat motiu a que alguns periòdics inglesos e-hi hagen enviat corresponsals especials per aclarir com se troba sa cosa realment. N'hi ha d'aqueix corresponsals que foren a Lisboa poc després d'esser-ne fuit el Rei Manuel, i per lo meteix se troben en estat d'establir una comparança entre sa situació de llavó i sa d'ara. I passa tan envant es judici d'aqueix corresponsals, que diuen que no sols no se son cumplides ses promeses des caporals republicans, sino que s'estat de sa nació ha pitjorat d'una manera indescriptible. Un d'ells diu que es tornat a Portugal baix de s'impressió de tot aquell entusiasme que hi reinava fa tres anys, quant President i Ministres li asseguraven que dins breu temps haurien fet d'aquella nació un Paradís, aón tot bon ciutadà s'hi trobaria magníficament. I en lloc d'això troba aqueix corresponsal un poble tan disgustat des seu Govern, que es seu disgust contrapassa totes ses fites; troba una nació que no té gens, pero gens de confiança en sos homes que la retgeixen i a causa d'insportables contribucions i d'un Govern tirànic está ja an es cantell de sa desesperació. Ses lleis s'hi fan sensa objecte ni pla, ses presons son plenes de gent, que no saben porque les hi han tancats. Sa caixa des Tresor es buida; sa fogidissa de gent se triplica de cada any, i per tot un no sent més que parlar d'intrigues, odís i persecucions. Es primer Ministeri, format de poetes, somiadors i filosofos fa estona que se'n anà a fons, i pujá en lloc d'ells un Dictador, que lo que cerca es deixar darrera es dèspota més xerec i esquissant que registra s' historia. Es meteixos republicans més convençuts van fora corda de veure com es tractada la gent que's Govern entra en sospites de si tenen simpaties monárquiques. D'aquí vé que es Govern no pot confiar de s'exèrcit ni de s'Armada; ets Oficials i fins es Suboficials continuament los tramuden d'un retgiment a s'altre per que no puguen arribar a exercir influencia demunt es soldats. Cada dia agafen gent i la tanquen. Es primer ministre se fa guardar dia i nit, i quant dins s'estiu derrer estiuetjava a Cintra, es navi's de guerra havien de vel·lar ses costes continuament. No sols a Lisboa, sino també a ses altres ciutats ja fa estona que ets automòvils que tranziten en fer fosca, los regoneixen i registren per veure si duen bombes, i moltes de vegades les posen cadenes de banda a banda de carrer per que no puguen passar. «No hi ha absolutament negú que avui sapiga si demà ja serà dins sa presó», deia un habitant de Lisboa a un Corresponsal anglés. Si un qualsevol dins un café diu qualque paraula a s'oreia de s'altre, qualque paraula que

ets altres no importa que la sentin, això ja fa venir s'ospites a s'espia des Govern de que pertoca fer tancar aquell com a malfactor. Dins ses fondes i p'es carrers per tot e-hi ha espies, que apleguen qualsevol embui o rondaia per anar-ho a contar an es Ministre de l'Interior, que hu aprofita per acusacions ses més increíbles. Un tal sistema d'espionatge no hi es estat ni a Rússia an es temps pitjors que hi ha haguts. Es qui se vol venjar d'un contrari, no té més que anar a bufar a s'oreia d'un saig o esgotzi des Govern que aquell es un contrari de sa República. Es Govern ja fa lo demés llavó, tant si's tracta d'homos com de dones o infants. Sa societat secreta des «Carbonaris» va dur sa revolució contra sa Monarquia, i agradaren tant es servicis d'aqueix prestats an es Govern republicà, que no sols ha mantengut es sistema carbonari, sino que l'ha aixamplat i perfeccionat. Ets espies son magníficament pagats, tant que avui a Portugal no hi ha cap ofici que trega tant. Entre ets espies se contenen criats i criades que espion lo que se passa per dins ses cases, i fins i tot e-hi ha escorxadors, lleters, bugaderes. Ets espies se'n van per ses fondes, endiumenjats com a senyors, i s'asseuen a ses «taules redones» aón s'aplega molta de gent a menjar, i allà aglapeixen tot quant s'hi diu. I no sols fan això, sino que se'n van per ses cambres a apellucar es bocins de cartes esqueixades i posen es bocins un devora s'altre, per refer sa carta i lletgir-la a veure si diu res que servesca per la Policia. I passen més avant ets espies se'n van an es Correu i treuen es mil enginys per obrir ses cartes, miren si hi ha res contra es Govern, i llavó les tornen tancar; de manera que no s'aturen davant res per sagrat que sia. Així es que acudeixen a Lisboa males ànimes de per tot arreu, i allà se fan espies des Govern, i s'hi passen sa gran vida. Fins i tot dins ses presons e-hi ha montat un espionatge; i an es presos polítics e-hi entren es carbonaris ben sovint a regoneixer-los, es presos que ells per sospites o mala voluntat han fets agafar. Molts de tancats se passen anys sensa sebre porque'lles tancaren. Més de la mitat de sa noblesa ha hagut de buidar cap a s'extranger per no deixar-hi sa pell a Portugal.

Tot això que acabam d'escriure, e-hu traduim d'un periòdic alemany que hu treu des corresponsals inglesos que desde Portugal e-hu escriuen an es seus periòdics per que se sapia lo que passa an aqueixa malanada nació, que Deu se'n apiat.

Rússia.

Es Govern rus trebaia per restrényer sempre més i més es drets de la Duma (ses corts) de l'Imperi per un aixamplament artificios de s'article 69 de sa Llei Fonamental o Constitució, que reserva an es Monarca es dret suprem de guerra i pau i per lo meteix es comandar i ordenar tot lo referent a guerra i marina. I amb aquestes coses se's fet tan envant es Govern, que la Duma de l'Imperi en so proposar i dictar lleis militars casi no li han donat lloc a intervenir-hi. Si la Duma no accepta qualque proposició, es Govern li dona sa forma d'una Orde Imperial i bona nit, pastora! Ara es Procurador Major des Saint-Sínode (Autoritat Suprema, pre-

sidida del Czar) pretén també fer independent de la Duma l'Església russa en ses coses interiors de caràcter administratiu. Es Procurador Major invoca aquí s'article 65 de sa Constitució, segons el qual s'administració de ses coses esglesiàstiques l'exerceix el Sant-Sinode mitjansant l'Emperador. Des que existeix la Duma, no han faltades queixes de que poguessen intervenir en ses coses de l'Església Russa catòlica, luterans, i fins jueus i mahometans, això és, es diputats d'aqueixes creencies.

Bulgaria

Després de sa trifulga de sa derrera guerra, es pobles balkànics anyoren fort sa pau, sobre tot Bulgaria. Es poble no va de cap cop malpensat, com seria una revolució o un alguer [qualsevo]. Treballar pacíficament i a les totes, això haurà mester Bulgaria una partida d'anys. Sa confiança amb sos qui tenen es Poder de sa nació se'n ha duita una mala engronsada; tots están escalivats. Primerament, sembla que En Danef estal·lest, encara que es seu díari *Bulgaria* es tornat sortir, no fa gaire. Una bona part des seus véis partidaris se son desfets d'ell i se presenten ara com a «progressistes radicals». Tothom está de cada dia més convençut de que durant sa guerra se portá massa arbitrariament i que va cometre faltes absolutament incomprendibles, sobre tot en sa manera que va tenir de portar-se contra Rumania. Finalment s'es errat de massa amb sos russos, que, com varen esser a s'estrènyer, el deixaren a's mig desfang. D'un partit militar Sawoff-Petroff se'n sent resar ben poquet. No seria d'admirar que En Fischeff, que cap partit fins avui ha gosat discutirli gens es seus mèrits, fés bona feina en la Diplomacia, tota vegada que sa seua ambició militar ja no té camp per errer. Es tres partits liberals que a son temps comandaren, es a dir, es partit d'En Radoslavoff, es des liberals nacionals d'En Gheno-dieff ets stambuloffistes i es des joves liberals d'En Tontscheff s'arribarán a entendre i a fer tots un còs. La dissolució de la *Sobranje* (les corts) es un fet mentres tant, i ses noves eleccions serán dia 7 de desembre qui vé. Es dos partits an e qui pertanyia sa Majoria de ses Corts i es partit nacional d'En Gheseoff i es partit d'En Danef o los rebatrán a sa paret o en ses eleccions sofrirán grosses perdues. A ell atribueix tot es poble sa culpa de s'acabata tan desgraciat de sa campanya derrera. Ets altres partits que fins ara havien formada l'esquerra, es demócrates de Malinow, es demócrates radicals i es socialistes malavetgen ferm engirgolar un bloc, i esperen concretament que llavò se trobarán en estat de donar molt males hores an es Govern. Del Czar se'n parla poquet; i sobre es seus enginys polítics reina un gros desengán. Sobre tot pateix ell en sa present situació. Amb tantes de dissorts com son caigudes derrera demunt Bulgaria, el Czar es tornat véi. Sa possessió des búlgars d'una part des territori turk no durá dificultats. Lo que desitgen a tota ultrança es búlgars es veure-se lliures de Rússia. Devant es dos jocs de mànegues amb que obra Rússia, la gent ha uberts ets uis. Es general Ratko Demitrieff, Napoleontoff (En Napoleon petit), l'han enviat d'embaixador a St. Petersburg. Confia la gent en so patriotisme i ui polític d'En Demitrieff que no's deixarà dur eegament de s'impuls de sa política russa. Es polític més gros de Bulgaria, el Czar, ara és a s'extranger. La gent está esglaiada des resultat que sa seua acostumada política de balanç pot dur a Bulgaria, que se troba actualment en situació tan desfavorable.

Servia

La mar com més té, més brama. Així n'hi pren a Servia. Ja li ha tocat molt de ses despuies de Turquia en virtut des tractat d'Andrinópolis, i ara vol no sols es bossi d'Albania que es tractat li senyala, sino que la vol tota. Austria i Italia no están conformes; pero si Servia enravana sa coa de bon de veres i tira un exèrcit gros demunt Albania, es molt provable que Austria i Italia acabarán per deixar-ho córrer, per por de sa por. A un Estat menut com Montenegro es bo de fer fer-li tornar una ciutat que haja presa, com Scutari; si s'Estat ja es prou gros per posar-se demunt es relacions i treure ses arpes, ja s'hi miren més ses Potencies a fer-li tornar conquestes que haja fetes. ¿No tornaren entrar es turks a Andrinópolis després de que es Tractat de Londres, obra de ses Grans Potencies, senyalava tal ciutat a Bulgaria? Les han fets sortir d'Andrinópolis an es turks ses Grans Potencies, com feren sortir es montenegrins de Scutari? Cal se'n son guardades prou! Turquia no es lo meteix que Montenegro. P'es catòlica es un mal que es servis s'extenguen gaire, perque mes son uns contraris molt grossos. Vetaqui lo que en diu es nostro bon confrere de Paris «La Vigie»: «El Times acaba de publicar diferents correspondencies que confirmen que es servis se son donats, dins Albania, després de sa guerra, a una campanya de forçar es catòlica albanesos a fer-se cismàtics (separats del Papa) com ells, i que han treta la gent des sole, pero de tot. M. Evan Mac Rury escrivia dia 22 de setembre an el *Times* que «es musulmans de Lovumia han haguts d'aguantar des servis uns mals-tractes tan grossos que contrassen ses atrocitats des montenegrins a Rugovo, Gusini i dins la vall de la Vallona.—An es meteix temps publica tot això sobre es catolicisme a Servia: «E-hi ha a Servia uns 6000 catòlica, casi tots extrangers que capllevan Belgrade i a Nisch. A Belgrade n'hi ha 3000. Sens dupte no sab Europa que es catòlica de Belgrade no han poguda alcançar encara sa facultat de porer fer una esglesia. Just una esglesia catòlica hi ha en tot Servia, sa de Nisch; i encara es catòlica no tenen que agrairla a sa benevolencia des Govern servi, perque es de quant es turks dominaven el país. Fone l'arquebisbe de Uskub, Mg. Dario Bucarelli, que la construí. Lo que ha fet es Govern servi, privar d'engrandir-las com e-hu volien fer es catòlica perque fa temps que ja no hi caben per motiu d'haver crescut molt. L'any 1890, la Santa Seu, a requesta des Govern servi, creá una Diocesi just per aqueixa nació, pero això no s'h'apogut posar en planta perque es Govern servi mai ha volgut complir ses promeses que havia fetes envers d'això. Després de Rússia, no hi ha cap Estat més intolerant p'es catolicisme que la Servia. I no son just ses mases ignorants que están atepides de prejudicis rabiosos contra es catolicisme; ses classes instruïdes pateixen des meteix perjui. Un román confús de sentir a persones d'alta posició paraules que exhalen una rabia feresta, una betzerria esglaidora contra es catolicisme. En quant a ses relacions des servis i albanesos hi ha ses que hi pot haver entre dues nacions que s'odien de mort. Es servis a lo que van es a esveir ets albanesos, sobre tot ets albanesos catòlica. De 50000 albanesos que han fet ui durant sa derrera guerra, sols *vuit mil* son morts en batalla; ets altres els han capxifollats i espoltrits de sa manera més seuvatge, entre ells, 3000 infants i veis xerucs.—*Jo hu sé per haver aidat a enterrar-ne molts d'ells amb ses meues propies mans*, diu s'autor

de s'article de *La Liberté* ne Friburg. Tot catòlica albanès de la Nova-Servia que estiga en relació amb qualque sacerdot catòlica, ja hi juga la vida. *Noltros meteixos*, diu aqueix autor, som objecte d'amenaces: pretenen forçar-mos a deixar es rite llatí (s'obediencia an el Papa) i a entrar an es rite oriental (fer-mos cismàtics), i a deixar de predicar en albanès i que prediquem an servi (Es un missioner que parla).

La Xina

Demunt un periòdic alemany es sortida una carta d'un missioner de la Xina, i d'aqueixa carta en treim sa següent relació:

«A Xina casi no s'acaben mai ses mestralades revolucionaries, i encara puguen més ets estols de lladres que enguany han fet més maig i han esveïdes més vides, sobre tot d'inculpables i desarmats conradors, que no sa meteixa guerra. Aqueix assot de sa lladroneria, que de véi se va extenent i que tanta de por fa, es una conseqüencia de s'esglaidora pobresa d'un gros tant per cent de sa població xinesa. No son pocs a Xina que o han de robar o s'han de morir de fam. Sa pobresa está aquí tan extesa i es tan grossa que un europeu sols se'n pot formar idea exacta si ha viscut molts d'anys a Xina i ha tractades d'aprop ses families xineses. A ses ciutats de port de mar aón casi tot son extrangers es qui hi capllevan, e-hi ha molts d'europeus, que després d'una partida d'anys d'esser a la Xina, no tenen ni sospites tan sols des ferestissim mal-estar des pobles de terra en dins.

«En quant jo he pogut conèixer d'aprop sa vida des poble, puc dir que des cinc an es deu per cent de sa població viuen de captiri tot-so-l'any; des deu an es vint per cent i a algunes bandes es trenta per cent i més encara se passen una bona part de s'any capta qui capta, tota vegada que sa major par de sa gent no tenen gens de feina, de vegades en s'ivern i tot, que es quant més necesitat en pateixen. Fins i tot en s'estiu, precisament després des segar i batre, un troba per camins i caminols captadors, i més captadors, sobre tot véis, dones i al·lots. En s'ivern es nombre des captadors per força ha d'augmentar espantosament; tots voldrien prendre es garrotet de captador perque no tenen un salubre de res; pero això seria debades, perque per motiu d'esser tantissims es captadors, a pesar de tots ets artificis i pesadures en so demanar, en lo qual es xinos gosen a tots ets altres pobles, no arribarien a trobar ni lo més necessari per la vida.

«Això vol dir que s'han d'obrir altres camins a sa vida xinesa. Uns manllevan blat, que llavò han de tornar dins sa primavera i dins s'estiu; i les costa el doble de feina. Altres en haver enlestides ses feines des camps devers sa primavera de s'ivern, sols mengen una vegada per dia, i lo que mengen es una sopa de farina negra que fan d'un roagó de pa negre, si es que el poren guanyar fent feina. Al contrari, altres prenen s'ofici de robar, encara que per tot robo hi ha dins sa llei un càstic horrible; i cada any per causa de petits robos lleven es cap i es coll a milenars de gent. Jo moltes de vegades, anant pel mon, he topat a barraques de lladres, que al punt me diuen que ells sempre son amics des missioners perque es missioner va ajuda an es pobres. Quant jo veia sa feresta misèria de tals families, llavò no poques vegades me sentia ferit de compassió envers d'aqueixos lladres, que sa gent odia tant i tant i ses Autoritats los persegueixen fins a la mort.

Fins aquí sa carta d'aqueix Missioner de la Xina. Encara diu més coses, que les haurem de deixar per

dissapte que vé, si Deu ho vol i som vins ¿Estam?

Inglaterra

Segueix sa «Home rule» preocupant s'opinió pública d'Inglaterra, i es rebel·los de Ulster cada dia més esgarriats i a la biorxa, i ets irlandesos quart creixent i plens de coratge.

Es President de Ministres Mr. Asquith aqueix dies a Ladybank ha tirat un discurs que ha feta gran sensació i ha alçada terreta entre es contraris de s'«Autonomia» d'Irlanda o sia «Home rule» Es qui se creien que es Govern anglès abania sa partida i afluixava amb això d'Irlanda, se'n han duit un bon porro. Mr. Asquith ha demostrat que no li fan por amenaces i que negú li farà moure un peu des compromís que té amb Irlanda. Es seu discurs va esser fret com es gel. Ses noticies alarmants de que es rebel·los d'Ulster se preparaven militarment i que farien i deixaren de fer, se veu que noli han causat gens d'efecte. Ben clar e-hu ha dit: no hi ha cap camvi de programa ni de pla. Es Govern fa es seu camí amb calma i serenitat, pero ben resolt a posar en planta, en arribar s'hora, es seu projecte de Llei, quant ja serà llei. Mr. Asquith, per sobre sa voluntat des poble, no se retgeix per lo que diuen es seus contraris; acudeix a altres fonts més segures: se retgeix per lo que diuen ets electors, no per ses amenaces des d'Ulster amb tots es qui los fan costat. Seria considerat com una senya de por, de vacil·lació, de fuixedat. Res poria esser més injuriós p'es prestigi d'un governant com que se vé cap senya de que s'inclina a trampoletjar. Dins es discurs de Ladybank no n'hi va haver poc ni gens de trampoletjar, sino que va esser tot ben ferm, ben llampant. Va parlar Mr. Asquith així com parlá l'any 1909 quant preparava ses eleccions que's va comprometre a donar s'Autonomia a Irlanda; parlá així com va parlar sempre dins es Corts quant se discutia tal projecte de llei. De manera que Mr. Asquith és es meteix de 1909 i de ses discussions des Parlament: no s'es mogut una esquena de guinavet ni ha retirada una til·la que es una til·la de tot quant ha dit de quatre anys ençà a favor de sa «Home rule». Es Govern, ha dit Mr. Asquith, vol a tota ultrança esser feel a Irlanda i a sa democràcia inglesa.

Quant va dir que es Govern no menava gens de por a totes ses amenaces que li poguessen fer, esclatá una tempestat de mans-belletes de part des grandios auditori que l'escoltava amb una devoció fora mida.

A la lleig se veu que es d'Ulster amb tots es seus milions i retgiments a punt per moure una guerra civil contra sa «Home rule», han fets ets ous enterra; se'n durán s'aumut p'es cap: tendrán «Home rule», en que el dimoni hi ball de capoll, i la s'haurán de beure, vulguen no vulguen.

I sia dit en honor de la veritat: des protestants d'Ulster ja n'hi ha molts que han uberts ets uis i han dit que ells no volen esser rebel·los a cap llei; que, si se posa sa «Home rule», ells passarán por lo que tal llei manerá i se subjectarán a lo que sa majoria faça.

Se veu que sa causa d'Irlanda s'ho fa tot seu a poc a poc i que s'imposa per tot arreu. I es que sa veritat sempre sura i Deu ajuda a los seus, finis finis. Benissim!

Espanya

Ara hi ha es marruell de ses eleccions municipals, que duen en revolt es pobles i es polítics, pero tot això aviat passarà: demà avespre quedarà tot resolt, si Deu ho vol i Maria. Deu faça que per tot triunfin es candidats de bona part, es qui volen anar a s'ajuntament per servir es bé comú i no es bé particular. Es càrreg de Retgi-

dor es delicadíssim: s'hi pot fer molt de bé i molt de mal. Que Deu illumini ets electors per demà. Amén.

Ses coses de sa política, fora de ses eleccions municipals, segueixen es seu curs: divididíssims es republicans per tot arreu en cent fraccions i fraccionetes, dividits es lliberals i romanistes i prietistes, dividits una mica es conservadors sobre sa retirada d'En Maura de sa caporalia des Partit Conservador, encara que aqueixa divisió no crec que arribi a esser tanta com qualcú temia.

Idó sí, dos o tres dies després d'esser tornat En Maura a Madrid, quant amb sa reunió d'ex-Ministres a ca'n Maura de dia 28 i ses paraules que hi va dir En Lacierva i s'entrevista d'En Dato amb En Maura aquell meteix vespre, mos creïem que tot tornava a estar pla i igual, dia 31 d'octubre se va estendre sa mala notícia de que En Maura se retirava de Cap des Partit Conservador i que per ara no volia intervenir en res ni per res en política ni a favor ni en contra des Govern actual.

Respectam de bon de veres es motius que pugan haver tenguts En Maura per prendre una determinació tan greu, pero llamentam amb tota sa nostra ànima que haja donada tal passa. Deu faça que sa gran força política d'Espanya que seguia En Maura per lo que creia d'ell no deixi la bretxa, anant-se'n cadascú a ca-seua. Seria una desgracia immensa per Espanya i un triuñf gros per sa Revolució. No, no es hora de deixar sa causa d'Espanya, sa causa de tota sa nació i de tots ets interessos sacratíssims que sa nació encarna i suposa; no es hora de deixarho tot a mercè de sa polissoneria revolucionaria per que el dimoni hi balli de capoll i tot faça flamada. No, p'ets homos de bé, p'ets homos que volen ses coses justes, p'ets homos que volen es bon orde i es benestar públic, no es hora de fogir, no es hora de tancar-se dins ca-seua i no voler sebre qui l'ha encalçada. Aixó es lo que voldrien es revolucionaris, que los deixássem sa governació d'Espanya en ses seues mans. Contraurien es conservadors una gravíssima responsabilitat davant Deu i davant sa historia si ara, per que En Maura ha cregut que havia de deixar d'esser es Cap des Partit Conservador, deixassen ells també d'actuar en política, abandonant an es revolucionaris ses importantíssimes posicions polítiques que ocupen, desde les quals tant i tant de bé poren obrar per l'Espanya i per tota sa nació. Llamentem tot lo que se vulga que En Maura se sia retirat, pero qui té força dins sa política actual, que la mantenga tota p'és bé de sa nació i contra tots els inimies de sa nació.

Aixó es lo que trobam, i fins aquí totes ses senyes son de que s'immensa majoria des conservadors ho han comprés així, i per aixó no hi ha haguía s'escampadissa que qualcú temia dins es Partit Conservador; salves rares excepcions, totes ses forces conservadores segueixen endevant fent costat an es Govern actual, tota vegada que es Govern ha declarat en tots es tons que és conservador i que está disposat a seguir tots es procediments i doctrines que caracterisaven ses altres situacions conservadores, sensa treure'n cap, tota vegada que tots es Ministres actuals sempre se donaren a conèixer com a mauristes i mauristes se proclamen actualment.

Es Govern fins aquí se demostra animat des millors desigs, i ets elements revolucionaris (republicans, socialistes i anarquistes) ja li han declarat la guerra per que diuen que está animat des meteix esperit d'En Maura. De qui la duen fort és d'En Sanchez Guerra, de N'Ugarte i del

general Echagüe, aixó es, des Ministres de la Governació, de Foment i de la Guerra. La duen d'En Sanchez Guerra per que s'es donat sempre a conèixer com un amic intim d'En Maura; la duen de N'Ugarte per que ja va esser ell que després des desastre colonial proposá d'engigar des Congrès En Moraita, Caporal de sa Masoneria Espanyola i llavó l'any 1909 com a Fiscal que era des Tribunal Suprem va intervenir en ses causes contra es criminals de sa «Setmana Tràgica» i s'hi portá amb molt de zel i amor a sa Justicia; i la duen també des general Echagüe per que va esser, fa poc, Capitá General de Valencia i an es revaloraris d'allà els-e feu pasar per cos de güia, les va fer tornar com a cuquets de sa terra, que no se gosaven bategar de por que li menaven an es General Echagüe. D'ets altres Ministres la duen també es revolucionaris per que les troben «clericals». Vaja! no n'esperen res des de bo d'aqueix Govern, i aixó es una bona senya per tots ets homos de bé d'Espanya.

Baviera

Veim demunt un periòdic anglès que Baviera se troba un poc remoguda amb sa qüestió del rei Otto i des Príncep Regent Lluís. El rei Otto fa anys que es boig i el tenen tancat dins un manicomi per ell tot sol; i governá en lloc seu com a Regent, molts d'anys, un onclo seu, que semori no fa gaire, i un fill d'aquest, es príncep Lluís, de mort d'ell passá a esser Regent. Sa qüestió d'ara es que n'hi ha molts que han trobat que convenia llevar de Rei N'Otto i posar-hi En Lluís, tota vegada que no hi ha esperança de que el Rei torn cobrar es coneixement; i, en morir-se, tam meteix sa

Corona hauria de passar an el príncep Lluís, per que és es parent més propi. El príncep Lluís i es seus Conseters, quant les proposaren aixó, trobaren que era massa prest, que feia massa poc temps que era mort s'altre Regent, per haver de fer una mudança tan grossa, que convenia pensar i madurar bé.

Però ara torná reverdir i revenir s'idea de llevar el Rei Otto que tam meteix no serveix de res, i posar en lloc d'ell el príncep Lluís, que siga el Rei, ja que després de tot e-hi fa. «Ja que hi fa, que hu siga!» diu la gent, i es sa gran majoria que hu diuen, si bé n'hi ha que los sab greu que hagen de desposseir el Rey Otto per lo bona persona que era abans de perdre es coneixement. Sa qüestió es que ja es Regent mort tenia grans simpaties dins tota sa nació, i es seu fill es lo meteix: se fa amb tothom, sa gent están molt per ell; és en tota s'extensió de sa paraula un governant popular, s'interessa en tota cosa bona, i simpatisa amb qualsevol.—Lo que hi ha que es lliberals li fan l'oposició, no hi venen a bé que li posin sa Corona; però aixó no ha atura de que se fés a la fi lo que és sa voluntat general. An es lliberals les ne pren així a moltes de bandes: van contra la paradella, esqueixen, fan jueus a s'opinió general de sa nació. Son de compatir.

Aqueix dies ses Corts de Baviera han acordat per una gran majoria que s'acabi sa Regencia del príncep Lluís i que siga ell el Rei de fet i de dret, ja que no hi ha esperança de que el rei Otto torn cobrar es coneixement. I es nou Rei ha pres es nom de Lluís III i ja du sa Corona. Bon profit i per molts d'anys! Amén!

DE TOTES ERBES

Gregori Papa

Aixó era un Comte i una Comtessa amb massa ganes d'un infant per que no'n tenien cap. Arriben a tenir-ne un per art del dimoni; però llavó venen que l'havien feta massa grossa, i que fan ells? Batien s'infant, l'engirgolen dins una caixeta amb un serró de dobles de vint i un billetó que deia: «es batiat». I el tiren a un riu.

I sa caixeta, ja hu crec, de d'allà riu avall, i de d'allà.

Va compondre Deu que afínas sa caixeta un homonet, molt bon homo que llaurava ran des rius.

—O quina caixeta més garrida! diu ell. Ara hi vui anar a veure que es aqueixa bona de caixeta! Deu sab que hi haurá dedins!

Sabía nadar, i ja se tira an es riu, amerra sa caixeta, i la treu a sa vorera. L'obri, i m'hi veu aquell minyonet, bell com un sol, adormidit, com un angeló.

Aquell homonet feia anys que era casat i fins llavó sa seua dona no havia tengut gens gens de bo amb sa comare; el Bon Jesús no'ls havia enviat cap infant, i ja havien perdudes fins i tot ses esperances de que los n'enviás cap mai cap mai.

I que vos feis comptes que va fer aquell homonet? Tornar tirar aquella caixeta an es riu per que seguis riu avall riu avall?

Se'n guardá com de caure de fer res d'aixó; tenia massa bon cor aquell homonet.

Lo que va fer tancar sa caixeta, i jcap a dur-la a sa seua dona, ben correns!

—O quina cixeta més garrida! va dia aquella deneta, que també era una bona dona, pero de tot.

—Sa caixeta? diu s'homo. ¡Lo que hi ha dedins! lo que hi ha dedins!

L'obri, i com aquella deneta va veure aquei minyonet tan robust, tan

garridoi, adormidit, amb un alenar tan dolç tan dolç, se va exclamar:

—O quin angelet de Deu! ¡Es Deu que el mos envia, ja que sa comare está tan renegada a no dur-mos-ne cap!

—Prou que hu és Deu que el mos enviat diu s'homo.

—Bé mos val diu sa dona.

Treu s'infantó de sa caixeta, li dona set carretades de senaies de besades d'aquelles més saboroses i s'homo també, i llavó afinen es billetó i es serró.

Es billetó no saberen que deia per que es negre els embaraçava per lletgir, però es serró si que l'obriren, i poren pensar si botaren d'alegría i gaubança com venen que era ple ben ple de dobles de vint de carassa, pero d'aquelles més grogues.

—Pero que diantre deu dir aqueix billetó? s'exclamaren un i altre. Anem a fer-lo lletgir an el Sr. Rector!

Le hi duen, el Sr. Rector el se mira i llig:—«Es batiat». Li conten tot es manifest, i que volen s'infant a totes passades com si fos seu, i el Sr. Rector els alaba molt s'idea i els-e diu que es aixó que els-e pertoca fer, allá on no no tenen cap infant i que aqueix se veu que es Deu que els ho envia.

—No res idó, diuen ells dos, s'infant es nostre. I quin nom li hem de dir, Sr. Rector?

El Sr. Rector i pensa un poc i los diu:

—Res, li posarem Gregori si hu trobau.

—Ben pensat! ben pensat! diuen aquell homonet i aquella doneta.

I que fan ells? Posen s'infant a dida, i també cercaren una dona que fos ben bona dona.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que aquell minyonet sortí tan aprofitant i de bon prou, que el veien créixer, creixia com una carabocera, i sempre ben sá i ben xerevel·lo i mai per mai el sentien plorinyar poc ni molt, i no'n parlem que mai amollás cap bel.

I sa dida se veia apurada per que ses

aines i al·lotelles de tot alló no le hi

deixaven tenir més que just a's temps des mamar, per que totes, una estona per hom, el volien servar; i allà el s'en duien, i li feien mil xicotines i li cantaven deu mil cançons i li donaven cont mil besades, que el secuidaven a menjar, per que aquell minyonet, per coses que li fessen, mai plorava ni feia mala cara, sino sempre ben xelest i atxarevit, i llavó tan agraciad com era i tan galanxó. No dic res; ses nines i ses al·lotelles i tota sa gent que'l veia, s'hi embadalien mirant lo-se.

S'infantó va créixer va créixer, an es set anys el posen a ses escoles, i va sortir tan aprenent, que passava davant a tots ets altres al·lots, i es Mestre n'estava amb sos cabeis dret de veure que aprenia tant i tant, i llavó que mai li havia de mostrar ses corretges, no se desmandava gens mai: era es més bon al·lot del mon.

Com va esser més grandet, un dia quant sortien d'escola un altre al·lot molt cap-esflorat i que no sabia aont l'havia de pegar per fer cap-buitades, se posa a cridar d'un troç enfora an En Gregori:

—Goril Goril bort! bort!

El pobre Gregori romangué, poren pensar, ben empegueit, i se'n va tot acongoixat a sa mare, i li diu amb sa llagrimeta que li queia:

—Ma mare, tal al·lot m'ha dit bort! I que hu som jo bort? ¿que no hu som nat aquí?

Aquella dona com sent alló, román freda, i llavó diu a s'al·lotó:

—¿Deixe'l córrer an aqueix polissó! ¿Deixe'l fer a compte meu! Ja veuré jo sa mate, que el farà blau, jo t'ho assegur per cosa certa, per que es una bona dona. No'n mancaria altra que tu no fosses nostre i nat aquí! ¿Que no veus que aqueix cap-esflorat d'al·lot no sab que's diu ni que's matgenca? ¿No hi penses pus en tot aixó!

En Gregori hu va fer així, i sa mare ja pica de talons cap a ca-aquell banastre que havia dit bort an En Gregori. Troba sa mase, le hi conta, aquella dona agafa un lliga-beiasses ja es partida a bestreure an es seu al lot, i vos essegur que li posá una esquena ben blana i unes anques que feien llástima, i més se'n mereixia per llangarut i desenfreit.

Sobre tot, no torná tenir pus ganes de dir-le-hi bort an En Gregori.

Que me'n direu? En des cap d'una temporada n'hi hagué un altre de dimoni d'al·lot, tan cap-espelat com aquell, que per que En Gregori era tan bon pitot, que no's posava amb negú mai, i de ca-seua a s'escola i de s'escola a ca-seua, li passá per s'escudeller de fer-li sa llenya demunt, i també d'un troç enfora se posa a cridar-li:

—Goril Goril bort! bort!

S'al·lotó com e-hu sentí, alló li va esser un clau dins es cor, i s'en va fent sa llagrimeta a sa mare i li diu:

—Ma mare! jell ja m'han tornat dir bort!

—¿qui és estat es polissó? diu sa mare. ¿Que es aquell meteix?

—No, diu En Gregori. Es tal altre!

—Bé idó, diu sa mare, deixe'l-me fer a compte meu! Ja aniré a jo sa mare, i je-hu veurem si s'hi tornarà atansar a tirar-te tal injuria, allá on tu n'ets ben lluny de mereixer-le't! ¿com estam aquí?

—¿Vol dir no hu som bort, ma mare? s'exclamá En Gregori.

—¡Ja es segur que no hu ets! diu ella.

I ja s'espitxa a ca-aquell altre al·lot, e-hu conta a sa mare, i aquella mare, que també era una bona dona i menava es jocs ben feixucs an aquell fill seu per que era massa dastre, se treu unes corretges que tenia per un cas de casos, i agafa aquell bigarniu seu, i allá «plim-plam! plim-plenam! plim-plam! plim-plenam!»

—¡Ail deia aquell revelar.

—Cebal! deia sa mare, que cou més que s'ai!

I allá llenya i més llenya devers s'esquena i ses anques d'aquell torra-pipes, i vos essegur que no'n torná tenir ganes pus d'empatar-se d'En Gregori. En veure'l de lluny, voltava per un altre carrer.

Sols de colombrar-lo s'esquena i ses anques li fblaven, i deia:

—¡Oli m'hi es caigut!

I heu de creure i pensar i pensar i creure que passa una altra temporede-

(1) La me contá la meua germana Francina Aina.

ta, i un dia que també sortia d'escola En Gregori amb altres al·lots, n'hi va haver un altre, tan carronya com aquells dos primers, que li pega sa mosca d'insultar En Gregori just perquè el veia tan bon al·lot, que no demanava mai de noves a negú ni era capaç d'alçar la veu mai per males injustícies que li fessen; i d'un troç enfora se posa a dir-li:

—Gori! Gori! borti! borti!

Com En Gori sent allò, romangué sense polsos; li puja una calçada per tot el cos, sa rabia li revé, i ja ha pitjat darrera aquell mal-parlant, li gosa va a córrer i a força, l'aplega, li enciella un quern de galdades i de cosses ben a ferir, aquell li fuig per por de més bescuit, perquè En Gregori anava fora corda i se seria tornat a un puat de pentinador de canyom.

Se'n va llavó a ca-seua, agafa aquell homo i aquella dona que ell sempre havia tenguts per son pare i per sa mare, i les diu:

—M'han tornat dir borti! I això no va pus! Ja fa tres vegades que m'ho han dit! Quant es cans lladren, qualque cosa hi ha! No tendrieu perdó de Deu si no m'ho deieu? Som fill vostro o no? Som nat an aqueixa casa o no-més és que m'prengueren per fill després d'esser nat?

Com aquell homonet i aquella doneta sentiren aquell rossinyol, confessaren tot lo que hi havia hagut, sense amagar-li res an En Gregori, com veren que era massa per demés, perquè s'al·lot ja no era cap nin i ja se feia càrrec de totes ses coses.

En Gregori, com va veure que no li sabien donar relació més que l'havien trobat dins aquella caixeta que es riu duia i que encara conservaven ben gu rdada, i que l'havien pres per fill perquè no'n tenien cap, les va dir:

—Jo vos don milions de gracies de tot lo que hu fet per mi, perquè que seria estat de mi, si no es per vultros? Però jo no puc estar pus així, perquè cada dia serem a ses meteixes: me tirarán s'injúria a la cara, jo me volaré, i ja hi serem a bous, i un dia hi haurá una desgracia. Per lo meteix, donau-me aqueixa caixeta, si voleu, i me'n aniré a córrer el mon, veiam si arribaré a trobar mon pare i ma mare; i si mai arrib a estar bé, jo me recordaré de vultros i no vos faltará mai, mentres jo puga, per poc que sia.

Aquell homonet i aquella doneta romperen en plors, i no hi porfen donar volta a haver de deixar fogir En Gregori; però no hi hagué altre remei: les dona una aferrada p'es coll per hom; i carregat amb sa caixeta, ja li va haver envelat de d'allá.

(Seguirá)

JORDI DES RECÓ

Venti m

¿E-hu sentiu, socialistes?

Vos retreu es nostro bon confrare «La Tradición» que no era sols En Bebel, caporal vostro, sino molts d'altres que vultros teniu per caps-pares, que son grans «capitalistes», a pesar de passar-se la vida tronant i tirant llamps i pestes contra es «capitalisme», presentant com es desbarat més gros i sa injusticia més feresta es que cap capital sia just d'aquest o d'aquest altre i no de tots per un igual. Això es lo que vos prediquen ells, però se'n guarden com de caure de fer-ho. Lo que fan ells es replegar just per ells, tot es «capital» que poren, i es qui no tenen ni p'es bec, maldement sien socialistes, el dimoni que los se'n duga!

Idó si, no es sols En Bebel que era milionari. S'altre caporal vostro En Singer; també hi morí carregat de pessetes; i to meteix n'hi pren a N'Asrons, an En Dietz, an En Gek, an En Volimar, tots caps-pares des socialisme: tots son milionaris, tots son grans «capitalistes», amb tot i passar-se la vida predicant-vos que es una cosatán dolenta i tan dolenta es «capital» en man de cap particular. I ¿com han fet ells es «capital» que tenen? Está clar, no hem de creure que l'hagen fet robant; l'han fet predicant socialisme, predicant conta es «capital», l'

han fet demunt ses espalles, demunt ses costelles des beneits que los s'escolten. Per qualque cosa va dir Salomó que era infinit es nombre des beneits.

Si, es «predicadors» i tota s'«empleiadura» des socialisme alemany se cobren uns sous ben grossos per sa seua feina. En Liebknecht té cada any de sou 7.250 marcs, això es, 9.000 pessetes; En Schonbank en té 6.000 de marcs, això es, 7.500 pessetes cada any; En Fischer té 5.000 marcs, que son 6.250 pessetes; i N'Auer té quatre mil marcs, això es, 5.000 pessetes.

Es caps-pares socialistes d'Austria, Holanda i Italia manetgen també es diners a palades, son grans capitalistes. Es socialista Adles d'Austria és milionari, En Domela, Newenhuis, socialista d'Holanda, també és milionari. I ¿què en direm des caporals socialistes francesos En Vaillant i En Jaurès?

Es caporals socialistes espanyols no tenen tanta de baldor ni van tan grassos perquè per aquí corren més pocs diners; però no cregueu que ¡patesquen gens ni que vagen prims de lloms. Es socialistes llisos campen curt i van ranca sega, però ¿es caporals? Ben pol'lent campen ells. Está a la vista! No duen es vestit gens vei ni gaire call per ses mans! Demunt ses vostres costelles ¡o socialistes llisos! goixen ells i se posen com a tudons, esquerdant de greix i omplint-se ses butxaques, i fent es seu «capitalet», per ells, no per vultros, per més que vos prediquen que ja no hi ha an el mon injusticia més grossa que es «capital individual», en mans de «particulars».

¿Troba que vos va bé així, o socialistes? Idó endevant ses atxes!

¡A socialistetxos farsants!

Per vultros que empastissau s'«Obrerretxo Balear» parlam, que dissapte passat, parlat de sa pujada des conservadors, deis que «no estau conformes» de que sien pujats es conservadors perquè trobau que havien de seguir governant es lliberals; i fins gosau dir que «es proletariat», sa classe treballadora «no alcançarà res», en no esser «persecucions sens nombre», i que per lo meteix «sa classe obrera s'ha de preparar per sa lluita per fer impossible sa vida des partit conservador» an es Poder.

Ara bé ¿qui no sab que ses úniques lleis obreres, ses úniques lleis que hi ha dins Espanya fetes per favorir es treballador, son fetes des Partit Conservador, se deuen exclusivamet an es Partit Conservador? I cabalment es qui treballa més per que se posassen aqueixes lleis, va esser En Dato, es President actual des Consei de Ministres! En canvi es Governos lliberals no n'han feta cap de llei a favor d'ets obrers; i amb tot i aixó vultros acabussau ets obrers contra es Partit Conservador i demanau que tornin pujar es lliberals! I ¿qui vos entén a vultros, grans belitres? De manera que es Partit que ha posades ses lleis que hi ha a favor d'ets obrers, vultros no'l voleu an es Poder, i hi volen es Partit que no ha fet res mai p'ets obrers? ¡De manera que vultros acabussau ets obrers per que facen una guerra a mort an es Partit que tant ha favorits es treballadors, i que li facen aqueixa guerra per tomar-lo i fer pujar es Partit lliberal que mai ha fet res per sa classe treballadora? ¿Qui vos entén a vultros, socialistetxos?

Ah! es que vultros vos ne feis trons de sa classe treballadora! Vultros lo que sou uns sectaris, uns revolucionaris, uns inimics reconstrats de sa pau, de s'orde, des benestar de sa classe treballadora! No sou més que uns revolucionaris! i per aixó no voleu Governos que veis que han de mantenir s'orde i que han de fer cumplir ses lleis i han de posar retgit a ses vostres bal·landines.

¡O aqueis republicans i socialistes!

Porien estar com a germans, i están com a cans i gats. S'«Obrerretxo Balear» dia vint i cinc d'octubre se queixa amargament des «republicans autònoms» de Ciutat, que pretenen esser ets únics republicans de bon de veres i sogueus feels de sa bona doctrina republicana, que es de no voler res amb sos monárquics. Però ai! i ¿que seria des republicans espanyols si no s'aprofitassen mai en res ni per res des monárquics? ¡Ja faria estona que no n'hi hauria cap de viu! ¿Qui no hu sab que la major part des republicans en «actiu servici» s'entenen, devall devall uns, i a la destapada ets altres, amb sos parlits monárquics, i així afinen es carrerany des viure, i ben bé que s'hi campen molts! Ses persones que coneixen una mica el mon, en tenen ets uis plens d'aixó.

Idó bé, s'«Obrerretxo Balear» mos conta que es socialistes no presentaven a Ciutat candidats per ses properes eleccions municipals perquè es «republicans autònoms les prometeren que en presentarien a tots es districtes per aturar s'aplicació de s'article 29 de sa vigent llei electoral, això es, per que hi hagués d'haver eleccions forçat; i «ara resulta que aqueix partit republicà autònom no pren part més que an es setè districte, per on se presenta D. Francese Villalonga; i resultá també—segons se diu i se veu—que aquest partit ha engirgolat una pasteta amb sos lliberals monárquics dissidents» i «sabem que an es tercer districte no presenta candidat per facilitar-li es triump des dissident (lliberal) Sr. Barceló, amb condició de que aqueix fés costat a D. Lluís Martí an es segon districte; però D. Lluís no ha volgut soliar sa seua dignitat republicana i s'ha estimat més retirar-se». «No compremem, diu es paper socialista, que es republicans autònoms se separassen des reformistes per sa mescladiça d'aqueis amb sos lliberals i que ells ara facen lo meteix. Es una inconseqüencia imperdonable i ademés una traició an es principis republicans». «També s'entenen devall devall es candidats Villalonga, Cap des republicans au ònoms, i En Roca i Rayó an es setè districte, encara que no es cosa oficial». Es paperot socialista diu que «sa massa republicana protesta per tot arreu» i es socialistes també. Mala senya idó! es protestar es des qui perden. Acaba es paperot socialista per llamentar greument que es republicans hagen perdut de tot es «tercer districte», aont tant de temps va estar issada i triufant sa bandera republicana «in illo tempore».

Així n'hi pren en totes ses coses des republicans a Espanya, que van per avall per avall cap a So'n Trillo a fer vaumes. Al manco hi anassen amb sos Sagraments! Però ¡malanats! se'n hi van per lo civil, com aquells que graponetjen amb quatre.... petges per no dir una altra cosa més.... comuna i també més gráfica.

Tot aixó que acabam de dir, havia de sortir dissapte passat i no mos hi cabé. Veim dissapte s'«Obrerretxo» des meteix dia, i hi trobam una llista de set Candidats que es paperot socialista recomana, es a dir, «cinc republicans autònoms», un «socialista» i un «obrer» de fesomia socialistenca. De manera que s'«Obrerretxo» s'es tornat fer amic des «republicans autònoms» que tan fort havia atacats vuit dies abans. Ara veurem com els anirá demá en ses eleccions!

En veure es.... miracles, ja poren veure es sant.

Mos conta s'«Obrerretxo» d'un... camarada seu («camarada» havia d'esser!) que l'Audiencia de Oviedo li ha enflocats quatre anys i nou mesos de de presó i 200 pessetes de multa, i que

aixó se deu a «sa Lliga Católica en defensa des Clero» en representació d'un Rt. Rector d'Asturies. Aqueix «camarada» es un tal Fernández, director des paperot socialista «La Aurora Social». No diu s'«Obrerretxo» per que és que an aqueix «camarada» seu l'Audiencia d'Oviedo li ha feta tal xicotina. Estam segurs que és que degué calumniar aquell Rt. Rector amb tota sa desvergonya del mon i amb ánima de cadafet, i naturalment l'Audiencia d'Oviedo l'haurá hagut de posar a ca-seua. Diu es paperot socialista de Ciutat que En Fernández es «objecte» d'una «persecució», no diu si es injusta, però ja es segur que ell la hi té. Tot lo lo que se fa per ajustar es comptes an es criminals socialistes, tot lo que se fa per capturar o castigar es seus crims, sempre an es dir des socialistes és injust. Ells han de porer fer qualsevol atrocitat i barbaritat contra sa llei, contra s'honor i sa vida de ses persones que no los entren per s'uidret, i llavó ¡alerta que negú gosi signar-los ni tracti de posar-los retgit! ¡Quina gent més esguerrada i desenfreada! Ell no entren mai per ses astes! ¡Que el Bon Jesús les don coneixement i una bona hora per convertir-se i fer obres de cristians! Amén!

Secció local

Aqueis dies no's parlava més que d'eleccions municipals. Noltros demanam una cosa a Deu: que triufin es qui de bon de veres desitgen i están ben resoltos, si surten elegits, a mirar per Manacor dins la Sala, p'es bon nom de Manacor i no per cap interés personal o de partit que no sia es bé de Manacor. ¿Que no trobau que parlam bé? Idó ara, qui te ungles, que les tregal! Que quedin demunt es més dignes! Deu ho faça, qui pot! Amén!

La gent ja comença a estar apurada de tot, i ben retgirada amb aquest no voler ploure. ¡Ja és ben cosa d'acudir a Deu i a la Mare de Deu, però a les totes, demanant-los que mos enviïn una bona saó, si convé. An es nostro parer, convendria ferm; però noltros sabem massa poc, i molta volta demanam demanam, i no sabem que demanam. ¡Que se faça sa voluntat de Deu!

Mos diuen que també comparegueren alguns republicans an aquell corralet de darrera es cementeri, aont está enterrat «En Deu». Seria curiós sebre que pensen aqueis republicans sobre sa memoria i ses oracions p'es morts. Lo perillós es que no pensin res. Malanats.

Dilluns feren una crida que d'Orde del Sr. Bal·le queden ubertes ses Escoles des vespres, per que es qui vulguen, puguen anar-hi. Molt ben fet!

Es Frares Dominics i es Germans de ses Escoles Cristianes també en fan es vespres d'escola. ¡Bons están uns i altres per no desteixinar-se p'es bé des poble! Ben fet!

A l'esglesia parroquial i a casi totes ses altres fan es més d'Animes. Molt ben pensat! ¡Hala manacorins! ¡no hi faceu falta!

Diumente demati arribá de Barcelona es nostrn bon amic Mn. Juan Aguiló, tot satisfet de lo bé que li aná devers Barcelona i an es Congrés d'Art Cristiá en que va prendre part i aon, segons contaven es diaris d'allá, cridá molt s'atenció amb lo que hi lletgi sobre ses notabilissims antiguedats de So'n Paretó. Repetim a Mn. Aguiló sa nostra enhorabona més coral.

Es dia de Tots-Sants, diumente de cap vespre i el dia dels Morts acudi molta de gent a ses esglesies d'aquí a pregar per les animetes santes del Purgatori, i també acudiren a fer lo meteix an es cementeri.